

СЕКЦІЯ II. ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ

ОЦІНЮВАННЯ БАР'ЄРІВ, ЯКІ ПОСТАЮТЬ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ

Ємельянов Олександр Юрійович

д-р. екон. наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка», Україна

Данилович Олена Тарасівна

аспірантка кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка», Україна

Забезпечення належної ефективності діяльності підприємств в умовах конкурентного середовища функціонування потребує перманентного розвитку суб'єктів господарювання [1, 2], що, серед іншого, викликає необхідність формування потенціалу економічного розвитку компаній [3–6] та провадження ними інвестиційно-інноваційної діяльності [7–10], зокрема здійснення технологічного оновлення [11–16] та реалізації ресурсозберігаючих програм і проєктів [17–22]. Однак при цьому необхідною є попередня розробка підприємствами стратегій свого економічного розвитку [23–26]. При цьому важливо сформулювати дієві механізми подолання бар'єрів, які постають при реалізації суб'єктами господарювання інноваційних проєктів, що, своєю чергою, потребує попереднього оцінювання рівня цих бар'єрів.

З метою такого оцінювання були сформовані вибірки підприємств, що належать до п'яти галузей промисловості, а саме: машинобудування (30 підприємств); приладобудування (32 підприємства); фармацевтична промисловість (27 підприємств); харчосмакова промисловість (36 підприємств); виробництво будівельних матеріалів (40 підприємств).

Для вимірювання перешкод, які впродовж 2019–2021 рр. поставали при провадженні досліджуваними підприємствами інноваційної діяльності, було виділено послідовність етапів процесу реалізації суб'єктами господарювання інноваційних проєктів та застосовано показник відношення загальної кількості проєктів, які не пройшли певний етап, до кількості проєктів, які успішно подолали усі попередні етапи інноваційного процесу. Як впливає з результатів проведеного дослідження, найбільш важко долалися підприємствами три етапи інноваційного процесу, а саме: проведення досліджень та розробок, розроблення бізнес-планів інноваційних проєктів та впровадження нововведень. Зокрема, щодо першого з перелічених етапів, то співвідношення між кількістю проєктів, відхилених на даному етапі, до кількості проєктів, які пройшли попередні етапи, становило: для підприємств машинобудування – 0,197 часток одиниці; для підприємств

приладобудування – 0,215 часток одиниці; для підприємств фармацевтичної промисловості – 0,183 часток одиниці; для підприємств харчосмакової промисловості – 0,221 часток одиниці; для суб'єктів господарювання, що здійснюють виробництво будівельних матеріалів, – 0,302 часток одиниці.

Стосовно інноваційних проєктів, які передбачали лише впровадження нововведень (без їхньої самостійної розробки підприємствами), то найбільш складно долався підприємствами етап саме безпосереднього впровадження нововведень. Співвідношення між кількістю проєктів, відхилених на даному етапі, до кількості проєктів, які пройшли попередні етапи, становило: для підприємств машинобудування – 0,264 часток одиниці; для підприємств приладобудування – 0,307 часток одиниці; для підприємств фармацевтичної промисловості – 0,428 часток одиниці; для підприємств харчосмакової промисловості – 0,266 часток одиниці; для суб'єктів господарювання, що здійснюють виробництво будівельних матеріалів, – 0,379 часток одиниці.

Іншим способом вимірювання перешкод, які виникають при провадженні на підприємствах інноваційних процесів, повинно вступати оброблення результатів опитування менеджерів компаній. Ці результати показали, що менеджери підприємств усіх галузей промисловості, які розглядалися, виділили три головні перешкоди при провадженні ними інноваційної діяльності, а саме: недостатньо високий рівень платоспроможного попиту на інноваційну продукцію; великий ступінь ризикованості інноваційної діяльності та недостатні обсяги наявних або можливих до залучення ресурсів, які підприємства використовують або можуть використовувати у процесі своєї інноваційної діяльності. Як можна побачити з цього переліку бар'єрів, лише один з них є переважно внутрішнім, оскільки стосується ресурсного забезпечення інноваційної діяльності суб'єктів господарювання. Результати більш детального оцінювання перешкод на шляху провадження інноваційної діяльності досліджуваних підприємств показали, що, не дивлячись на певні галузеві відмінності у результатах опитування, найбільш проблемним для підприємств є забезпечення інноваційного процесу людськими, фінансовими та інформаційними ресурсами. При цьому найбільші перешкоди із таким забезпеченням постають на етапі проведення досліджень та розробок та на етапі впровадження нововведень.

Список використаних джерел:

1. Міщенко, Н. Г. & Міщук, А. І. (2016). Розвиток підприємства на основі інформаційного та інноваційного потенціалу. Науковий вісник Одеського національного економічного університету, (4(236)), 191–204.
2. Петрушка, Т. О. (2013). Оцінювання економічної ефективності ресурсозберігаючого розвитку промислових підприємств (дис. ... канд. екон. наук). НУ «Львівська політехніка». Львів, Україна.
3. Ємельянов, О. & Петрушка, Т. (2012). Інтенсифікація використання виробничих ресурсів промислових підприємств як чинник їх економічного розвитку. Схід, (6), 24–30.
4. Yemelyanov, O., Symak, A. & Zarytska, O. (2016). Modelling the process of forming the potential of economic development of an industrial enterprise. *Periodyk naukowy Akademii Polonijnej, Czestochowa, Akademia Polonijna w Czestochowie*, (3), 128–137.
5. Ємельянов, О. Ю., Висоцький, А. Л., Симак, А. В. & Петрушка, Т. О. (2017). Методичні засади оцінювання попиту на продукцію машинобудівних підприємств. *Маркетинг і менеджмент інновацій*, (3), 198–212.
6. Коновал, В. В. (2014). Оцінювання потенціалу розвитку підприємств легкої промисловості. *Вісник ХДУ*, (6 (2)), 206–209.
7. Kryvovyazyuk, I., Britchenko, I., Smerichevskyi, S., Kovalska, L., Dorosh, V. & Kravchuk, P. (2023).

- Digital Transformation and Innovation in Business: the Impact of Strategic Alliances and Their Success Factors. *Economic Studies (Ikonomicheski Izsledvania)*, (32 (1)), 3–17.
8. Козик, В. В., Ємельянов, О. Ю. & Петрушка, Т. О. (2014). Інвестиційно-інноваційний механізм забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств. *Проблеми економіки*, (1), 52–58.
 9. Смолій, Л. В. (2010). Формування інвестиційного механізму інноваційного розвитку буряківництва. *Інноваційна економіка*, (17), 168–171.
 10. Федулова, Л. І. (2013). Інноваційний вектор розвитку промисловості України. *Економіка України*, (4), 15–23.
 11. Амоша, О. І., Булеєв, І. П. & Шевцова, Г. З. (2007). Інноваційне оновлення техніко-технологічної бази промислового виробництва на синергетичних засадах: теорія і практика. *Економіка промисловості*, (1(36)), 3–9.
 12. Ємельянов, О. Ю., Петрушка, Т. О. & Клімковський, М. І. (2020). Методологічні засади оцінювання потенціалу технічного розвитку підприємств. *АГОГОС. ОНЛАЙН*.
 13. Ємельянов, О. Ю. & Петрушка, Т. О. (2013). Чинники та закономірності розвитку техніко-технологічної бази підприємств. *Схід*, (6), 85–91.
 14. Piva, M. & Vivarelli, M. (2018). Technological change and employment: is Europe ready for the challenge. *Eurasian Bus. Rev.*, (8(1)), 13-32.
 15. Caliskan, H. K. (2015). Technological change and economic growth. *Procedia Soc. Behav. Sci.*, (195), 649–654.
 16. Yemelyanov, O., Petrushka, I., Zahoretska, O., Petrushka, K. & Havryliak, A. (2023). Information support for managing energy-saving technological changes at enterprises. *Procedia Computer Science*, (217), 258–267.
 17. Бойчук, Н. Я. & Острянюк, М. М. (2017). Проблеми енергозбереження та підвищення енергоефективності економіки України. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*, (19), 25–34.
 18. Бурда, В. Є. (2013). Потенціал енергозбереження та напрями використання альтернативних джерел енергії у промисловості. *Економічний часопис – XXI*, (1-2), 45–48.
 19. Ємельянов, О. Ю., Петрушка, Т. О. & Крет, І. З. (2013). Методичні засади оцінювання економічної ефективності впровадження ресурсозберігаючих технологій на промислових підприємствах. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління»*, (754), 18–25.
 20. Іваненко, О. В. (2013). Формування потенціалу ресурсозбереження соціально-економічних систем. *Економіка. Фінанси. Право*, (8), 7–10.
 21. Некрасова, Л. А. & Хрїстова, А. В. (2017). Формування ресурсозберігаючої моделі розвитку підприємства. *Економіка: реалії часу*, (2 (30)), 79–84.
 22. Сотник, І. М. (2010). Економічне стимулювання ресурсозбереження у контексті сталого розвитку України. *Економіст*, (12), 72–75.
 23. Баранович, А. М. (2014). Теоретико-методичні засади формування стратегій розвитку підприємства. *Вісник ХДУ*, (2), 77–81.
 24. Македон, В. В. (2013). Розробка стратегії розвитку промислового підприємства. *Теоретичні і прикладні аспекти економіки та інтелектуальної власності*, (1(1)), 369–373.
 25. Шавшин, О. С. (2017). Стратегія інноваційного розвитку підприємства. *«Інтернаука». Сер.: Економічні науки*, (3(25)), 167–171.
 26. Харченко, В. А. (2014). Механізм формування системи стратегічного управління розвитком промислового підприємства. *Економіка промисловості*, (4 (68)), 97–104.